

לפני כב' השופטים ג'יוסי, אטיאס וסילמן

קבוע ליום 31.10.2022

XXXX

המערער:

ע"י ב"כ עו"ד חלא מוסא דכוור, מ"ר עו"ד 33973
מרח' יהושפט, ת"ד 215 עכו 2430508
טל': 049816197 פקס: 049915198
כתובת דוא"ל: adv.mousa@gmail.com

- נ ג ד -

XXXX

המשיבה:

ע"י ב"כ עו"ד אדיב מחול, מ"ר עו"ד 12075
מרח' לוחמי הגטאות 13 נהריה 22446
טל': 049921349 פקס: 049921714
כתובת דוא"ל: adieb@zahav.net.il

היועצת המשפטית לממשלה

מתייצבת להליך:

ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות מחוז חיפה – אזרחי
מרח' שד' פליים 15 חיפה 3309519 ת"ד 550
טל': 073-3921400 פקס: 02-6467069
כתובת דוא"ל: Ez_haifa@justice.gov.il

מועד המצאת כתב הערעור: 31.05.2022

המועד האחרון להגשת העמדה: 20.10.2022

עמדה מטעם היועצת המשפטית לממשלה

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 22.5.2022, מתכבדת היועצת המשפטית לממשלה להגיש את עמדתה בתובענה שבכותרת.

א. הערעור שלפנינו

1. עניינו של הליך זה בערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה (XXX) בתביעה להתרת נישואין.
2. בקליפת אגוז יצוין כי המחלוקת בין הצדדים לערעור הנה בשאלת הערכאה המוסמכת לדון בהתרת נישואיהם. לשיטת המערער הערכאה המוסמכת הנה בית המשפט לענייני משפחה, בעוד שהמשיבה סבורה (כפי שסבר בית המשפט קמא) כי הסמכות נתונה בידי בית הדין של הכנסיה הקתולית.
3. ביום 23.5.2022 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד לפיה לאור השאלות המתעוררות, התבקשה עמדת היועצת המשפטית לממשלה בהליך הערעור.

ב. רקע עובדתי

4. האמור בעמדה זו מבוסס על העובדות הנטענות בכתבי בי-הדין אשר התקבלו בפרקליטות, אשר רלוונטיות לענייננו.
5. המערער והמשיבה, הם בני זוג נוצרים. המערער קתולי, והמשיבה לשיטתה קתולית, ולשיטתו של המערער, אורתודוקסית.
6. אין מחלוקת בין הצדדים לערעור כי המשיבה במקור נוצרית אורתודוקסית וכי בני הזוג נישאו בכנסיה הקתולית בשנת XXX.
7. לא הוצגה תעודת המרת דת של המשיבה לדת הקתולית ויש להניח שלו היתה קיימת כזו, היא היתה מוצגת על ידה.
8. להשלמת התמונה יצוין, כי במרשם האוכלוסין רשומים הצדדים כנוצרים, בלא פירוט נוסף בדבר העדה הדתית הנוצרית אליה הם משתייכים.
9. המערער הגיש לבית המשפט לענייני משפחה (XXX) תביעה להתרת נישואין מכוח חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969 (להלן: "**חוק התרת נישואין**" או "**החוק**"). טענת המערער היתה כי בית המשפט לענייני משפחה הנו הערכאה המוסמכת להתיר את הנישואין, בהיות בני הזוג בני עדות דתיות מוכרות שונות (נוצרית קתולית ונוצרית אורתודוקסית). לשיטתו, המשיבה מעולם לא המירה את דתה לדת הקתולית, מאחר שאין בידה תעודת המרת דת. משכך, מדובר בבני זוג בני עדות דתיות מוכרות שונות, שאין ערכאה דתית המוסמכת לדון בהתרת נישואיהם.
10. המשיבה טענה מאידך, כי לבית המשפט לענייני משפחה אין סמכות לדון בהתרת הנישואין, מאחר שאף היא, לטענתה, משתייכת לעדה הקתולית.
11. בניגוד לטענת המערער, המשיבה טוענת כי אין הכרח בהמצאת תעודת המרת דת מכוח פקודת העדה הדתית (המרה) כדי לראות בה קתולית לעניין הסמכות לדון בהתרת הנישואין.
12. ביום XXXX פנה בית המשפט לענייני משפחה לנשיא בית הדין היווני הקתולי ולנשיא בית הדין היווני האורתודוקסי בפניה שנוסחה כדלקמן:

"בהתאם לאמור בסעיף 3(א) לחוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969, אני פונה אל כב' נשיא בית הדין לקבלת קביעה מנומקת בענין תובענה להתרת נישואין בתיק זה, כדלהלן:

(1) האם יש צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו דן בית הדין, ולו מספק, כדי שכן הזוג שעליו חל דין דתי זה יוכל להנשא מחדש?

(2) האם הדין הדתי שלפיו דן בית הדין מאפשר גירושין או ביטול נישואין בנסיבות העניין?

לפניה זו מצורפים טפסים כפי שמולאו על ידי הצדדים ומסמכים שצורפו על ידם, מסמכים המעידים על דתו של כל אחד מבני הזוג והעתק צילומי של תעודת הנישואין של בני הזוג."

13. תשובת נשיא בית הדין היווני האורתודוקסי מיום XXXX לפניה זו היתה כי על פי הדין הדתי האורתודוקסי, יש צורך בגירושין כדי להינשא מחדש, וכי הסמכות לדון בגירושין נתונה לבית הדין בו נערכו הנישואין, קרי, בית הדין הקתולי, וכי לבית הדין האורתודוקסי אין סמכות לדון בהם.

14. תשובת נשיא בית הדין היווני הקתולי מיום XXXX לפניה זו היתה כי משנישאו בני הזוג, המירה המשיבה את דתה לדת הקתולית גם אם ההמרה לא לוותה בהנפקת תעודה, וכי בני הזוג נישאו בטקס דתי בכנסייה הדתית הקתולית, והכנסייה "נהנית מזכות מיוחדת לדון בתביעות הקשורות לנישואיהם של כל המוטבלים השייכים אליה". כמו כן צוין בתשובה, כי "לבית הדין הסמכות לדון בתביעת הפרוד כפי שהוגשה ע"י האישה אשר התחתנה בכנסייה היוונית הקתולית ונישואי הצדדים תקפים ורשומים בכנסייה הקתולית והגשת הבקשה על ידה משמעותה הענקת הסמכות לדון בתביעה בפני בית הדין הכנסייתי היווני הקתולי". בתשובה נכתב עוד כי הבעל מנוע מלכפור בסמכות בית הדין הקתולי, ולסיכום נכתב: "מכל האמור לעיל, בני הזוג התחתנו בכנסייה היוונית הקתולית במעיליא, הדין האזרחי אינו חל על הנישואין הזה, אלה, [כך במקור] הדין הדתי של הכנסייה היוונית הקתולית, והסמכות היא לבית הדין של הכנסייה היוונית הקתולית".

15. לאחר קבלת תשובות אלו, קבע בית משפט לענייני משפחה בפסק דין מיום XXXX כדלקמן:

"לאחר עיון בחוות הדעת של בתי הדין הדתיים הנכבדים אני מורה על דחיית התביעה מחוסר סמכות עניינית, והעברת הבקשה להתרת נישואין לבית הדין היווני הקתולי שידון בדבר הגרושין.

לפי חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969, בנסיבות העולות מחוות הדעת של בית הדין הדתי של העדה היוונית הקתולית, אין לבית המשפט סמכות לדון בתביעה.

גם לפי חוות הדעת של בית הדין הכנסייתי האורתודוקסי, הסמכות לדון בגירושין של בית הדין של הכנסייה בה נערך הטקס, קרי הכנסייה היוונית הקתולית".

16. על פסק דין זה הוגש ביום XXXX הערעור שלפנינו.

עמדת היועצת המשפטית לממשלה

17. היועצת המשפטית לממשלה סבורה, כי יש לקבל את הערעור על פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה, במובן זה שתבטל קביעת בית המשפט קמא כי אין לו סמכות עניינית לדון בהתרת הנישואין, וכי הסמכות העניינית נתונה לבית הדין הקתולי. זאת, כיוון שלצורך קביעה בסוגיית הסמכות העניינית של בית המשפט לדון בהתרת נישואין של בני זוג לפי סעיף 1(א) לחוק, על בית המשפט להשתכנע כי אין סמכות ייחודית לבית הדין הדתי. אף כאשר מתעורר לפני בית המשפט לענייני משפחה ספק בדבר השתייכותו הדתית של אחד מהצדדים הסמכות נותרת בידי בית המשפט.¹ בנוסף, לא ניתן היה להעביר את הבקשה לדון בהתרת הנישואין לבית הדין של העדה הקתולית, מכח סעיף 3 לחוק, מבלי שהיה לפני בית המשפט מלוא המידע הנדרש לשם כך בחוות הדעת של בית הדין הקתולי, כקבוע בתנאי הסעיף.

¹ בג"ץ 214-64 אוה בסן לבית אהרנפלד נ' דייני בית-הדין הרבני הגדול לערעורין, יח(4) 309, עמוד 318.

18. לאור זאת, יש צורך בקבלת השלמות מידע מראש בית הדין הכנסייתי היווני קתולי, שלאחריה יש ליתן הכרעה מחודשת בשאלת העברת הדיון בהתרת נישואי הצדדים לבית הדין הדתי, ובנוסף יש לבטל את הקביעה כי בית המשפט קמא משולל סמכות עניינית מכוח החוק.

19. ואולם, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה יש לדחות את טענת המערער לפיה מאחר שהמשיבה לא המירה את דתה לדת הקתולית, לא היה צורך בפניה לבית הדין הדתי של העדה הקתולית לפי סעיף 3 לחוק. זאת, מאחר שאף במקרה של ספק בדבר השתייכות מי מהצדדים לעדה דתית מוכרת, על בית המשפט לפנות לראש בית הדין הדתי הרלוונטי כדי לברר האם יש צורך בגירושין מבחינה דתית לצורך נישואין מחדש של בני הזוג

הכל כפי שיפורט להלן.

20. בסעיף 1(א) לחוק התרת נישואין נקבע:

(א) עניני התרת נישואין שאינם בשיפוטו הייחודי של בית דין דתי יהיו בשיפוטו של בית משפט לעניני משפחה (בחוק זה – בית המשפט) אלא אם כן על פי הוראות חוק זה נתונה סמכות השיפוט לבית דין דתי.

(ב) חוק זה לא יחול אם שני בני הזוג יהודים, מוסלמים, דרוזים או בני אחת העדות הנוצריות המקיימות בישראל בית דין דתי, למעט במקרים האלה...

21. סעיף 3 לחוק התרת נישואין, קובע [ההדגשות לא במקור]:

(א) (1) הוגשה לבית המשפט בקשה להתרת נישואין ואחד מבני הזוג הוא יהודי, מוסלמי, דרוזי או בן אחת העדות הנוצריות המקיימות בישראל בית דין דתי, או התעורר ספק ביחס להשתייכותו של אחד מבני הזוג לעדה דתית כאמור (בחוק זה – בן דת מוכרת), או ששני בני הזוג הם בני דתות מוכרות שונות, יפנה סגן נשיא בית המשפט או שופט מוסמך בכתב, לראש בית הדין הנוגע בדבר, כדי שיקבע אם יש צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו הוא דן, ולו מספק, כדי שבן הזוג שעליו חל אותו דין דתי יוכל להינשא מחדש (בחוק זה – פניה);

(2) היו בני הזוג בני דתות מוכרות שונות תישלח פניה לכל אחד מראשי בתי הדין הנוגעים בדבר;

(3) נשלחה פניה לבית דין דתי של אחת העדות הנוצריות – יקבע ראש בית הדין גם אם הדין הדתי שלפיו הוא דן מאפשר גירושין בנסיבות הענין;

(ב) ...

(ג) קבע ראש בית הדין או דיין מוסמך כי יש צורך בגירושין כאמור בסעיף קטן (א)(1), ולענין עדה נוצרית גם כי הדין מאפשר גירושין כאמור בסעיף קטן (א)(3), יעביר בית המשפט את הבקשה להתרת הנישואין לבית הדין הדתי, כדי שיקבע את המועד לדיון

ולהחלטה בדבר הגירושין, ואולם אין בהעברת הבקשה כדי להקנות לבית הדין סמכות שיפוט בענינים הכרוכים בגירושין; לבית הדין יהיו הסמכויות הנתונות לו על פי כל דין לצורך הגירושין.

(ד) קבע ראש בית הדין או דיין מוסמך כי אין צורך בגירושין כאמור בפסקה (א)(1) או כי הדין אינו מאפשר גירושין כאמור בפסקה (א)(3), או שלא נמסרה קביעה בתוך שלושה חודשים מיום משלוח הפניה והמועד למסירתה לא הוארך, או שחלפה התקופה שניתנה כארכה – ידון בית המשפט בבקשה להתרת הנישואין.

(ה) על אף האמור בסעיף זה רשאי נשיא בית המשפט העליון לבקשת בעל דין או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שהוגשה בתוך מועד שייקבע בתקנות, להורות כי סמכות השיפוט בבקשה מסוימת להתרת נישואין תהיה לבית המשפט או לבית דין דתי אחר, אם שוכנע כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין.

22. יש להבחין בין הסמכות לפי סעיף 1 לחוק לפנות לבית דין דתי, ובין הסמכות, לפי סעיף 3 לחוק, להעביר את הדיון בהתרת נישואין לבית הדין הדתי הרלוונטי אחר קבלת חוות דעת בית הדין הדתי.

23. מסעיף 1 לחוק עולה כי ענייני התרת נישואין של בני זוג המשתייכים לעדות דתיות שונות או של מי שהם חסרי דת, נמצאים בסמכותו העניינית של בית המשפט לענייני משפחה. בית המשפט יהיה משולל סמכות אם השתכנע כי לבית דין דתי יש **סמכות שיפוט ייחודית מכח הדינים החלים עליהם** לפי = דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947, דהיינו ששני הצדדים בני אותה עדה דתית.

24. כשמדובר בבני זוג שמשתייכים לעדה הנוצרית הקתולית, הסמכות לדון בהתרת נישואיהם נתונה לבית הדין הקתולי לפיה סעיפים 51 ו-54 לדבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947.

25. במצב בו מדובר באשה שלפי הנתען השתייכה לעדה האורתודוקסית והמירה את דתה לדתו של בן זוגה – היינו לדת הקתולית, הרי שעל מנת שהסמכות הייחודית לדון בענייני התרת נישואין תהיה לבית הדין הקתולי נדרשת תעודת המרת דת (ראו סעיף 2 לפקודת העדה הדתית (המרה)).

26. בענייננו לא הוצגה תעודה כזו ולפיכך נראה כי אין סמכות ייחודית לבית הדין הקתולי. לצד זאת, ועל אף שלבית המשפט לענייני משפחה ישנה סמכות שיפוט לכתחילה, הרי שלאור הספק בעניין דתה של המשיבה אכן היה מקום לבקש את חוות דעתם של ראשי בית הדין הקתולי ובית הדין האורתודוקסי.

27. בצד האמור בסעיף 1 לחוק, המחוקק ביקש למנוע מצב בו יהיה פיצול סטטוס נישואין, כך שמצד אחד נישואי בני הזוג יותרו מבחינה אזרחית (מכוח החלטת בית המשפט לענייני משפחה), ומצד שני, בני הזוג עדיין ייחשבו כנישואים מכוח הדין הדתי. כתוצאה מכך, בני הזוג לא יוכלו להינשא בשנית בנישואין דתיים, ולא יוכלו להינשא בישראל בכלל, מאחר שמבחינת הדין הדתי של העדה אליה הם משתייכים הם ייחשבו נשואים, חרף התרת הנישואין האזרחית.

28. לשם כך נקבע בסעיף 3 לחוק, כי אף במקרה של ספק בדבר השתייכות אחד מבני הזוג לעדה דתית מוכרת, יש לפנות לראש בית הדין הדתי הרלוונטי כדי לברר האם יש צורך בגירושין מבחינה דתית לצורך נישואין מחדש. במידה והתשובה חיובית (ובמקרה של בני העדה הנוצרית גם במידה והגירושין אפשריים בנסיבות העניין), הרי שעל בית המשפט לענייני משפחה להעביר את הדיון בגירושין לבית הדין הדתי, ובכך למנוע "עיגון" דתי של מי מבני הזוג. ובית הדין הדתי הוא זה שיחליט בעניין הגירושין.

29. העברת הדיון בהתרת הגירושין מבחינה דתית, אינה מפקיעה את סמכותו העקרונית של בית המשפט לענייני משפחה לדון בעניינים נוספים אשר לפי הדין נמצאים בסמכותו בעת הדיון בהתרת נישואין כגון מזונות והסדרי שהות, מכוח סמכויותיו על פי דינים שונים, אף במקרים בהם בית הדין הדתי הוא שדן בסוגיית הגירושין. בעניין זה יופנה בית המשפט הנכבד גם לסיפא לסעיף 3(ג) לחוק, בו נקבע במפורשות כי העברת הדיון בהתרת נישואין לבית דין דתי, **אינה מעבירה גם את הסמכות לדון בכרוך בהתרת הנישואין, ובתוך כך גם השתייכותם הדתית של הצדדים**

30. לאור זאת, נובע כי מטרת סעיף 3 לחוק אינה להעביר לידי בית הדין הדתי את הסמכות להכריע עבור בית המשפט לענייני משפחה את השתייכותם הדתית של מי מבני הזוג שהגישו בקשה להתרת נישואין, אלא רק למנוע פיצול סטטוס ו"עיגון דתי" של מי מהצדדים, שהוא כשלעצמו תלוי בהשקפת בית הדין הדתי בדבר השתייכותם הדתית.

31. עולה מהאמור כי טעה בית המשפט קמא בקובעו כי יש לדחות את התביעה מחוסר סמכות עניינית. לאור האמור לעיל, התביעה שהוגשה, במקומה היא, כמו גם ההחלטה להפנות לחוות דעת בתי הדין הדתיים בשל הספק שעלה. כדי לקבוע כי אין לבית המשפט לענייני משפחה סמכות לדון בעניינים של בני הזוג, על בית המשפט לענייני משפחה לקבוע האם המערער והמשיבה משתייכים לאותה עדה דתית, שאז אין הוא מוסמך לדון בענייני התרת הנישואין שלהם מכוח החוק, או שמא לשתי עדות דתיות שונות שאז סמכותו לדון בהתרת הנישואין מותנית בתשובת בית הדין הדתי לשאלות שהופנו אליו בהתאם לסעיף 3 לחוק. על כל פנים, קביעה זו בדבר הסמכות לא תעכב את הגירושין בבית הדין הדתי, מקום בו התקיימו תנאי החוק המחייבים העברת הדיון אליו למניעת "עיגון" מי מהצדדים ומניעת פיצולי סטטוס. אולם בית המשפט לענייני משפחה לא יכול להסתמך על המענה שקיבל מבתי הדין הדתיים בשאלת סמכותו שלו לדון בעניינים של הצדדים ביתר הסוגיות הקשורות לגירושין. מענה זה (וההשקפה הדתית המובעת בו) רלוונטי אך ורק לשאלת הסמכות לדון בהתרת הנישואין עצמה. בכל מקרה, לבית המשפט לענייני משפחה סמכות לדון בכל העניינים אשר יכולים להיות בסמכותו לפי הדין, גם ככל שאכן בית הדין הדתי הקתולי, הוא זה שידון בהתרת הנישואין.

32. לפיכך מתבקש כב' בית המשפט לבטל את קביעתו של בית המשפט קמא לפיה אין לו סמכות עניינית מכוח החוק.

33. עד כאן בכל הקשור לטעות הראשונה שנפלה בפסק דינו של בית המשפט קמא.

34. בעוד שטעות זו של בית המשפט קמא "צופה פני עתיד", הרי לטעותו הנוספת השלכות מיידיות המצדיקות התערבות בפסק דינו.

35. כאמור, לפי סעיף 3 לחוק, מקום בו מדובר בהתרת נישואין של מי שמשתייך לעדה דתית נוצרית, טרם מתן החלטה בשאלת העברת הדיון לבית דין דתי, על בית המשפט לענייני משפחה לקבל מראש בית הדין הדתי הנוצרי הרלוונטי התייחסות לשתי שאלות:

א. האם יש צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו הוא דן, כדי שבן הזוג שעליו חל אותו דין דתי יוכל להינשא מחדש.

ב. האם הדין הדתי שלפיו הוא דן, מאפשר גירושין בנסיבות העניין.

36. יצוין כי שתי שאלות אלו נשאלו בפניית בית המשפט קמא לנשיאי בתי הדין הדתיים.
37. אולם, בעוד שניתן ללמוד מתשובות בתי הדין הדתיים (בפרט מתשובת נשיא בית הדין הכנסייתי האורתודוקסי) כי התשובה לשאלה הראשונה חיובית, לא עמדה לפני בית המשפט קמא התייחסות לשאלה השנייה – האם בנסיבות העניין שבפנינו, הדין הדתי הקתולי מאפשר גירושין.
38. תשובת בית הדין הקתולי מתייחסת ל"תביעת פרוד" שהגישה האשה, ואינה מתייחסת לשאלת אפשרות גירושין, היינו לניתוק קשר הנישואין בין הצדדים.
39. מצוות החוק מקבלת משמעות נוספת בענייננו, מאחר שמדובר בטקס נישואין קתולי, ובהתאם לדינים המהותיים הקתולים אין אפשרות להתגרש, אלא בהתקיים בעילות דתיות מיוחדות. כך שלפי החוק, בית הדין הקתולי צריך להחליט בשאלה האם מתקיימות עילות אלו והאם בכלל ניתן יהיה לאפשר לבני הזוג להתגרש.
40. יובהר, כי ככל שהתשובה לשאלה השניה היא שלילית, היינו אם ראש בית הדין הקתולי יודיע לבית המשפט כי אין עילת גירושין במקרה זה, הרי שעל פי סעיף 3(ד) לחוק, צריך הדיון בהתרת הנישואין להתקיים לפני בית המשפט לענייני משפחה.
41. לחילופין, במקרה כזה תעמוד לפני הזוג אפשרות נוספת לגירושין דתיים לפי סעיף 4(2) לפקודת העדה הדתית (המרה). זוהי פרקטיקה נהוגה ומוכרת, המצריכה את הסכמת שני בני הזוג להמיר את דתם, ולקבל תעודה דתית מאיש הדת אליה הם מבקשים להיכנס ותעודת אישור אזרחית מהממונה על המחוז בהתאם לאמור בסעיף 2(2) לפקודת העדה הדתית (המרה).
42. מכל מקום, בהיעדר התייחסות לשאלת אפשרות הגירושין בנסיבות העניין, נראה כי לפני בית המשפט קמא לא היה את כל המידע הנדרש להחליט בשאלה האם יש להעביר את הדיון לבית הדין הדתי לצורך התרת נישואי הצדדים מהבחינה הדתית.
43. בצד כל האמור לעיל, לעמדת היועצת המשפטית לממשלה אין ממש בטענות המערער כי פנייה של בית המשפט לבתי הדין הדתיים לצורך קבלת חוות דעתם, אפשרית רק אם היתה המשיבה מציגה תעודת המרת דת (מהדת הנוצרית אורתודוקסית לדת הנוצרית קתולית), ובהעדרה, לא היה מקום לפנות לבתי הדין הדתיים.
44. בניגוד לעמדת המערער, סבורה היועצת המשפטית לממשלה כי בצדק פנה בית המשפט קמא לבירור אצל נשיאי בתי הדין הדתיים בהתאם לסעיף 3 לחוק התרת נישואין.
45. תעודת המרת דת נדרשת לצורך קביעת סמכותו העניינית של בית הדין הקתולי מכח דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947, אל מול סמכותו של בית המשפט לענייני משפחה מכוח סעיף 1 לחוק התרת נישואין (ראו סעיף 2 לפקודת העדה הדתית (המרה)). אך בקשר לפניה לראשי בתי הדין הדתיים, החוק דן גם בסיטואציה בה יש ספק ביחס להשתייכות הדתית של מי מהצדדים (נפנה ללשון סעיף 3(א)(1)), ולפיכך נכון היה במקרה זה לפנות לנשיאי בתי הדין הכנסייתיים, כפי שעשה בית המשפט קמא.
46. פרשנות המתבססת על תכלית החוק ולשונו, מחייבת העברת הבקשה לחוות דעת בית הדין הדתי גם כאשר מתעורר ספק בעניין ההשתייכות הדתית. המחוקק ביקש למנוע מצב בו יהיה פיצול סטטוס לאחר התרת הנישואין האזרחית, אם בני הזוג לא יוכלו להינשא בשנית בנישואין דתיים וכתוצאה מכך, לא יוכלו

להינשא בישראל בכלל, מאחר שמבחינת הדין הדתי שלהם יהיו נחשבים נשואים (גם אם תבוצע התרת נישואין אזרחית). בנסיבות אלו, קבע המחוקק כי לעניין הצורך בגירושין מבחינה דתית כדי להינשא מחדש, הערכאה הדתית היא שאמורה לקבוע את שאלת ההשתייכות הדתית, כולל את תוקף המרת דת לצורך ספציפי של בחינת הצורך בהתרת הנישואין, שאחרת עלול להיות צד לנישואין כשהוא כבול לנישואין הדתיים בשל העדר תעודת המרה. מכאן, שבית המשפט לענייני משפחה היה מוסמך לפנות לבתי הדין הדתיים בבקשה לחוות את דעתם בשאלת השתייכותם הדתית של בני הזוג.

47. פרשנות נכונה של החוק מחייבת את המסקנה כי רק במקום בו בית דין דתי מודיע לבית משפט לענייני משפחה כי יש צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו הוא דן כדי שבן הזוג שעליו חל אותו דין דתי יוכל להינשא מחדש, ובמקרה בו מדובר באחת העדות הנוצריות, גם כי הדין הדתי שלפיו הוא דן מאפשר גירושין בנסיבות העניין, על בית המשפט לענייני משפחה להעביר את הדיון בהתרת הנישואין לבית הדין הדתי.

48. לבסוף, עולה עוד מעיון בכתב הערעור כי חלק מטיעוני המערער מופנים כנגד עמדת בתי הדין הדתיים, אך תקיפת עמדת בתי הדין הדתיים לא יכולה להיות במסגרת ערעור על החלטת בית המשפט לענייני משפחה.

49. לפיכך אין מקום להגיב על טיעונים אלו במסגרת עמדה זו.

50. לנוכח האמור, עמדת היועצת המשפטית לממשלה היא כי יש לבטל את קביעת בית המשפט קמא, בדבר חוסר סמכותו העניינית לדון בהתרת הנישואין עצמה, ובטרם שראש בית הדין הדתי הקתולי יקבע כי הדין הדתי הקתולי מאפשר גירושין, כנדרש בסעיף 3(ג) לחוק.

יסמין א.

יסמין אבופול, עו"ד

סגנית בכירה א' בפרקליטות מחוז חיפה (אזרחי)
ב"כ היועצת המשפטית לממשלה

תמי בראל

תמי בראל, עו"ד

משנה לפרקליטת מחוז חיפה אזרחי
ב"כ היועצת המשפטית לממשלה